

Віталій Борисович ПЧЕЛІН,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>;

Оксана Василівна ПЧЕЛІНА,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-1767>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТИМЧАСОВОГО ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ПРАЦІВНИКАМИ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

В умовах запровадження правового режиму воєнного стану завдання Національної поліції щодо охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, забезпечення публічної безпеки і порядку [1] набуває особливого значення. При цьому під час здійснення такого роду завдань поліція набуває правового статусу одного з провідних суб'єктів провадження в справах про адміністративні правопорушення, виконуючи тим самим сформовані в ст. 245 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (далі – КпАП України) завдання щодо своєчасного, всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності [2]. Задля виконання таких завдань посадові особи Національної поліції наділяються повноваженнями щодо застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Так, у літературі відмічають, що заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення застосовуються з метою припинення адміністративних проступків, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справи, виконання прийнятих постанов [3, с. 159]. Свою об'єктивізацію в чинному національному законодавстві заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення знайшли в Розділі IV «Провадження в справах про адміністративні правопорушення» Глави 20 «Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення» КпАП України, з аналізу чого слідує, що одним з таких заходів є тимчасове затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції [2].

Вищенаведений захід, як вказано в ст. 265-2 КпАП України, може бути застосований поліцейськими виключно у випадку, якщо розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, або транспортний засіб розміщений на місцях, призначених для зупинки, стоянки, безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, призначених для зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома) [2].

При цьому особою має бути вчинено одне із вказаних законодавцем адміністративних правопорушень, передбачених відповідною нормою КпАП України, – ч. ч. 1, 2, 3, 4, 6, 7 ст. 121, ст. 121-3, ч. ч. 3, 5, 6, 7 ст. 122, ст. ст. 122-5, 124, 126, 132-1, 206-1.

У цьому контексті слід відмітити, що раніше ст. 265-2 КпАП України містила більш розширений за наведений вище перелік адміністративних правопорушень, за вчинення яких працівник уповноваженого підрозділу Національної поліції міг тимчасово затримувати транспортний засіб як захід забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Зокрема, в даному випадку мова йде про правопорушення передбачені ч. ч. 1–4 ст. 130 КпАП України – керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції [2]. Разом із тим із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року до ст. 265-2 КпАП України було внесено зміни, зокрема, вказано: «у частині першій статті 265-2 слова та цифри «частинами першою, другою, третьою і четвертою статті 130» виключити» [4].

У подальшому з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17 червня 2020 року [5] до вказаного вище нормативно-правового акта було внесено зміни, зокрема, було виключено пп. 9, який і передбачав внесення зазначених змін до ст. 265-2 КпАП України. Таким чином, законодавець, на нашу думку, намагався виправити допущену раніше помилку щодо неможливості застосування такого заходу забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення як тимчасове затримання транспортного засобу працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції за вчинення правопорушень, передбачених ч. ч. 1–4 ст. 130 КпАП України.

Разом із тим й у даному випадку було порушено законодавчу техніку в частині того, що зміни слід вносити не до «змінюючого», а до основного Закону України, що безпосередньо передбачено й у приписах ст. 2 КпАП України [2]. Тобто положення ст. 265-2 КпАП України так і залишилися без змін. При цьому відмітимо, що в п. 2 Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2018 року № 1102 [6], є вказівки на ч. ч. 1–4 ст. 130 КпАП України. З урахуванням чого даний нормативно-правовий акт, фактично, суперечить акту більшої юридичної сили. Таке положення справ безумовно ускладнює й правозастосовчу практику.

З огляду на що, вважаємо, що сучасний стан нормативно-правового регулювання вказаної сфери суспільних відносин є недопустимим з огляду на декілька причин.

По-перше, при вчиненні правопорушення, передбаченого ч. ч. 1, 4 ст. 130 КпАП України, особа може не усвідомлювати дії, які вона вчиняє внаслідок стану відповідного сп'яніння. У такому разі може бути неможливим реалізація такого заходу забезпечення провадження в справах про адміністративне правопорушення як відсторонення особи від керування транспортним засобом. Зокрема, відповідно до ст. 266 КпАП України в разі відсторонення особи від керування транспортним засобом керування цим транспортним засобом надається уповноваженій нею особі [2]. Особа, яка перебуває в стані алкогольного або ж наркотичного сп'яніння, в такому разі просто може не визначити уповноважену особу задля керування транспортним засобом й у такому разі він і має бути тимчасово затриманий.

По-друге, слід відмітити, що санкція ч. 2 ст. 130 КпАП України передбачає таке адміністративне стягнення як оплатне вилучення транспортного засобу, а санкція ч. 3

ст. 130 КпАП України – його конфіскацію. У такому разі тимчасове затримання транспортного засобу як захід забезпечення провадження в справах про адміністративне правопорушення буде безпосередньо спрямований на забезпечення виконання постанови в справі про адміністративне правопорушення.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. 2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122. 3. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / за заг. ред. проф. О.М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с. 4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: закон України від 22.11.2018 № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 17. Ст. 71. 5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: закон України від 17.06.2020 № 720-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 47. Ст. 408. 6. Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання: постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102. *Офіційний вісник України*. 2008. № 98. Ст. 3240.

Олександр Іванович РАДЧЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1572-8048>;

Денис Олегович ВИШИНСЬКИЙ,

курсант 2 курсу факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕМІЩЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із показників рівня свободи особистості та розвитку демократії у суспільстві є забезпечення права на свободу пересування. У своєму прояві свобода пересування є правом людини на вільне переміщення у країні проживання, виїзд за кордон і повернення назад.

Право людини на свободу пересування визначено статтями 13 та 14 Загальної декларації прав людини, згідно з якими кожна людина має право на свободу пересування і вибір місця проживання в межах кордонів кожної держави, право залишати будь-яку країну, включаючи також її власну, і повертатися до своєї країни, право шукати притулок від переслідувань (за винятком таких, які викликані вчиненням неполітичного злочину або діями, що суперечать цілям і принципам ООН) в інших країнах і користуватися цим притулком.

У статті 33 Конституції України закріплено, що держава гарантує особі свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України за винятком обмежень, які встановлюються законом. У Законі зазначено, що цей перелік